

Міністерство освіти і науки України
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
кафедра соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності імені
Т. Сосновської
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Криворізький державний педагогічний університет
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Хортицька національна академія
Львівський національний університет природокористування
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Освітня діяльність працівників соціально-психологічної сфери: виклики
сьогодення та реалії

Всеукраїнська науково-практична конференція

26 травня 2022

м. Кам'янець-Подільський – 2022р.

Рекомендовано Вченою радою НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» (протокол № 9 від 27 травня 2022 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

ТРИПАК Мар'ян Миколайович – заслужений працівник освіти України, кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри інклюзивної економіки, кібернетики і комп'ютерних наук, в.о. ректора НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

Федорчук Віктор Миколайович, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Палилюцько Оксана Михайлівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності імені Т.Сосновської, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», м. Кам'янець-Подільський; **Опалюк Тетяна Леонідівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; **Прокопишин Оксана Степанівна**, заступник завідувача кафедри з наукової роботи, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування, Львівський національний університет природокористування; **Мірошник Зоя Михайлівна**, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології, Криворізький державний педагогічний університет; **Савчин Мирослав Васильович**, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка; **Гераймович Віолета Леонтівна**, кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі НУБІП України; **Гапоненко Лариса Олександрівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології Криворізького державного педагогічного університету; **Гевчук Наталія Сергіївна**, кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, **Дідик Наталія Михайлівна**, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; **Мельник Людмила Пилипівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; **Чаркіна Олена Анатоліївна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології, Криворізький державний педагогічний університет; **Бахмат Наталія Валеріївна**, доктор педагогічних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; **Білецька Тетяна Вікторівна**, кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін НАДПСУ імені Б. Хмельницького; **Топорівська Ярослава Володимирівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської; **Михальський Анатолій Володимирович**, кандидат медичних наук, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім.Т.Сосновської; **Бачинська Марина Володимирівна**, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім.Т.Сосновської; **Комарницька Людмила Миколаївна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім.Т.Сосновської; **Присакар Володимир Васильович**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської; **Дудченко Володимир Степанович**, кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської; **Жилияк Наталія Вікторівна**, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської; **Кучеров Геннадій Геннадійович**, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської; **Скрипник Анатолій Юрійович**, доктор історичних наук, професор кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської; **Марчак Тетяна Андріївна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської; **Завадська Ірина Михайлівна**, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської; **Власенко Юліана Костянтинівна**, кандидат політичних наук, викладач кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської; **Шевчук Олександр Володимирович**, кандидат педагогічних наук, викладач кафедри інклюзивної економіки, кібернетики і комп'ютерних наук; **Волощук Марина Борисівна**, викладач кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської.

О-72 Освітня діяльність працівників соціально-психологічної сфери: виклики сьогодення та реалії: Всеукраїнська науково-практична конференція (м. Кам'янець-Подільський, 01 лютого 2022 р.). Кам'янець-Подільський : НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут». 2022.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Освітня діяльність працівників соціально-психологічної сфери: виклики сьогодення та реалії», яка відбулась 26 травня 2022 (навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут») щодо обговорення та конструктивного діалогу науковців, науково-педагогічних та педагогічних працівників, здобувачів освіти та об'єднати учасників конференції актуальних питань: створення сучасного освітнього середовища закладу освіти; взаємодія з молоддю; обмін досвідом.

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори наукових праць.
Видано в авторській редакції.

Зміст

<i>Бартків Тетяна</i>	8
Роль сімейного виховання у формування та розвитку особистості підлітка.....	8
<i>Бачинська Марина</i>	10
Місце соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді в умовах українського сьогодення.....	10
<i>Беляк Анна</i>	13
Теоретичний аналіз історичного розвитку українського національного виховання	13
<i>Білецька Тетяна,</i>	16
<i>Голярдик Наталія</i>	16
Психологічні детермінанти формування мотивації військовослужбовців до професійної діяльності	17
<i>Білозерська Світлана</i>	20
Особливості розвитку професійної зрілості майбутнього педагога	20
<i>Великжаніна Дар'я</i>	23
Особливості професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації змістовного онлайн-дозвілля молодших школярів	24
<i>Вермій Євгенія</i>	27
Психологічні особливості інтернет-спілкування.....	27
<i>Волощук Марина,</i>	29
<i>Прокопова Анастасія</i>	29
Соціально-психологічні особливості комунікації під час війни	29
<i>Вольська Ангелія,</i>	32
<i>Дудченко Володимир,</i>	32
<i>Поліщук Олександр</i>	32
Духовні аспекти соціальної педагогіки – сьогодення та соціокультурні перспективи	32
<i>Ганаба Світлана</i>	35
Особистість у теорії логотерапії Віктора Франкла.....	35
<i>Гапоненко Лариса</i>	37
Європейський вимір концепту професійної ідентичності студента-психолога за курсом «Практикум діалогічного спілкування».....	37
<i>Гевчук Наталія</i>	42
Роль підтримки місцевих громад та установ щодо питань соціальної адаптації внутрішньо переміщених осіб з дітьми	42
<i>Гераймович Богдана,</i>	45
<i>Гераймович Віолета</i>	45
Цифрова трансформація освіти	46
<i>Глов'юк Оксана</i>	47
Емоційний інтелект як чинник регуляції психоемоційних станів дітей в умовах війни	47
<i>Гукасян Кристина</i>	51
Психологічний супровід матерів дітей з вадами розвитку під час евакуації ..	51
<i>Гуменюк Інна,</i>	54

<i>Співак Віталій</i>	204
Особливості організації надання соціальної допомоги в Україні і країнах європейської спільноти.....	204
<i>Сташук Ольга</i>	209
Кваліфікаційні вимоги до соціального педагога закладу ранньої соціальної реабілітації	209
<i>Столяренко Ольга</i>	212
Психологічні особливості професійного самовизначення учнівської молоді в умовах сучасної сільської школи	212
<i>Супрун Дар'я</i>	216
Інклюзивні процеси вищої школи в контексті реалій сьогодення.....	216
<i>Трифаніна Любов</i>	219
Риторична компетентність викладачів закладів вищої освіти	220
<i>Турубарова Анастасія</i> ,.....	222
<i>Приладишева Лідія</i>	222
Психолого-педагогічні умови активізації пізнавальної діяльності студентів соціономічних професій	222
<i>Федорчук Віктор</i> ,	225
<i>Комарніцька Людмила</i>	225
Психологічне забезпечення резильєнтності суспільства в умовах постійного стресу.....	225
<i>Чаркіна Олена</i>	228
Психологічна підтримка вчителів як засіб профілактики Burnout Syndrome в умовах війни	228
<i>Червоненко Катерина</i>	232
Волонтерська діяльність як важливий ресурс професійної підготовки майбутніх соціальних працівників	232
<i>Чернець Аліна</i>	234
Ставлення школярів підліткового віку до батьків.....	235
<i>Чистяков С.А.</i>	236
Психологічні детермінанти виникнення конфліктів у військових колективах	237

2. Горобець С. І. Методика формування риторичної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у процесі вивчення мовознавчих дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2021. 290 с.
3. Лейко С. Поняття «компетенція» та «компетентність»: теоретичний аналіз. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. Вип. 4., С. 128-135.
4. Ницета В. Риторична компетентність і риторизація як педагогічні інновації. Теоретичні та прикладні аспекти інноватизації вищої професійної освіти: міжнарод. колект. моногр. / колект. авторів; за ред. д. пед. н., проф. І. Секрет. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2013. С. 95-124.
5. Садова Т. Формування риторичної компетентності майбутніх педагогів вищої школи. *«Young Scientist»*. 2018. № 10.1 (62.1), С. 97-100.
6. Словник іншомовних слів / уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. К.: Наукова думка, 2000. 680 с.

Турубарова Анастасія,
кандидат психологічних наук, доцент,
завідувач кафедри спеціальної освіти та психології
КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР,
м. Запоріжжя, Україна
turubarovaan@gmail.com

Приладишева Лідія,
студентка 2 курсу магістратури спеціальності 016 Спеціальна освіта
КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР,
м. Запоріжжя, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ СОЦІОНОМІЧНИХ ПРОФЕСІЙ

На сьогодні у сфері вищої освіти зростає інтерес до формування здорової, гармонійно розвиненої особистості. Адже держава в нових умовах сьогодення потребує компетентних та високопрофесійних спеціалістів соціономічних професій.

Також Г. Кузан, вважаючи, що підготовка висококваліфікованих професіоналів була і залишається найважливішою задачею вищої школи. Молода людина за час навчання повинна набути такої сукупності компетентностей, завдяки яким вона може бути конкурентоспроможною на ринку праці не тільки сьогодні, але й через роки з огляду на стрімкий розвиток науково технічного прогресу, суспільства, що часто супроводжується не тільки позитивом, але й непередбачуваними загрозами [2, с. 70].

Проблема активізації навчальної діяльності відображена у дослідженнях таких зарубіжних та українських вчених, як Г. Айзенк, Дж. Брудер, В. Вудвортс, Дж. Гібсон, Ю. Іванеко, Г. Кузан, П. Лузан, Р. Мойсеєнко,

У. Найсер, Д. Норман, В. Петрушин, Ж. Піаже, Л. Пироженко, Д. Поппер, О. Пометун, З. Слєпкань, Д. Халперн та ін.

Компетентність сучасного фахівця соціономічної сфери передбачає постійне оновлення знання, удосконалення умінь і навичок для успішного вирішення професійних завдань, чітку орієнтацію на майбутнє, а, оскільки знання неможливо дати на декілька років вперед, сьогодення вимагає навчити студентів вчитися і перенавчатися, де головним критерієм навченості можна вважати готовність до самостійної діяльності на кожному етапі професійного становлення. При цьому вища школа має створити такі умови, які б спонукали студентів до самостійного пошуку, саморозвитку, самовдосконалення, індивідуальної творчої роботи, адже фахівець, який працює у системі «людина – людина», повинен уміти поглиблювати знання і вдосконалювати свій професіоналізм протягом усього трудового життя [2, с. 72]. Тобто стимулювання пізнавальної мотивації студента, розвиток його самостійності та усвідомлення особистісної значущості щодо майбутньої професійної діяльності є одними з умов активізації їх пізнавальної діяльності.

Р. Мойсеєнко зазначає, що багато вчених (Л. Кондрашова, П. Лузан, О. Павленко, О. Пометун, Л. Пироженко та ін.) активізацію навчальної діяльності студентів тісно пов'язують з метою, пізнавальними мотивами, розумово-емоційною чутливістю студентів, проявами самостійності, розвинутим творчим мисленням, володінням евристичними й креативними методами пізнання. Активізація пізнавальної діяльності студентів – це не тільки діяльність суб'єкта, але і його ставлення до характеру та процесу організації діяльності, якості самої діяльності [3, с. 99]. Отже, одними із психолого-педагогічних умов активізації пізнавальної діяльності студентів соціономічних професій є створення таких навчальних ситуацій, які б активізували творче мислення студента на пошукову діяльність, сприяли використанню евристичних й креативних методів пізнання. А також забезпечували позитивний емоційний вплив та розвивали розумово-емоційну чутливість студента.

Пізнавальна активність на рівні спрямованості особистості, на думку Ю. Іванєко, означає глибоку переконаність студента в необхідності всебічного пізнання, а її вищий рівень носить перетворюючий характер. При цьому в діяльності перетворюється не тільки об'єкт, на який вона спрямована, а й суб'єкт діяльності. Головна мета активізації – формування активності студентів, підвищення якості навчального процесу, який спрямований на засвоєння емоційно-ціннісного досвіду, забезпечення адаптації особистості до соціального оточення, а також сприяння самореалізації та розкриттю професійного потенціалу особистості [1, с. 321–322].

Слід звернути особливу увагу на комунікативну компетентність фахівців соціономічних професій. Г. Кузан, вважає, що комунікативна взаємодія пронизує всі види їх діяльності фахівців соціономічних професій, тому від рівня сформованості комунікативної компетенції значною мірою залежить успіх усього процесу надання допомоги. Доцільно зауважити й те, що саме комунікативна діяльність виступає одним із суттєвих проявів креативності

фахівця, що проявляється, наприклад, у пошуці змісту і способів передачі інформації, у творчості взаємодії, здатності зацікавити, захопити свого співрозмовника, підтримувати з ним контакт, в умінні правильно зорієнтуватися у нестандартних професійних ситуаціях та ін. [2, с. 71].

Ю. Іванеко [1] виділила ключові етапи авторської технології з формування пізнавальної активності студентів в навчальній діяльності. Коротко розкриємо їх зміст.

Перший етап «Проблемно-цільовий». На цьому етапі, шляхом спеціально підготовлених завдань, які поступово ускладнюються, створюється проблемна ситуація, для виходу з якої студентові не вистачає наявних знань, і він змушений сам активно формувати нові знання за допомогою викладача і за участю інших слухачів, спираючись на особистий або чужий досвід, що веде до стимуляції пізнавальної мотивації та активізації мислення на власну пошукову діяльність.

Другий етап – «Актуалізації власних ресурсів та обмежень», результатом якого є розроблений план (проект) з розвитку тих вмінь й навичок, які спряють ефективному досягненню поставленої мети на попередньому етапі. Поняття актуалізації визначає не лише активізувати набуті знання та досвід, але й зосередження уваги, створення позитивної мотивації, усвідомлення особистісної значущості щодо майбутньої діяльності.

Після усвідомлення студентами своїх ресурсів та обмежень для досягнення поставленої мети, настає 3-й етап – «Ресурсний», який складається з двох взаємозалежних етапів: науково-пізнавального (набуття теоретичних знань) та практично-формуючого (формування практичних вмінь та навичок). На даному етапі кожен із студентів, відповідно до своєї програми (проекту з розвитку власних ресурсів) набуває тих компетентностей, які в подальшому зможе інтегрувати в своїй професійній діяльності.

Та заключний 4-й етап «Проектний», який є найбільш емоційним та відповідальним для всіх учасників процесу й пов'язаний із презентацією власних проектів. Технологія проектування передбачає розв'язання студентом або групою студентів конкретної проблеми, що потребує, з однієї сторони, використання різних методів, засобів навчання, а з іншої – інтегрування знань, вмінь із різних галузей знань.

Отже, до психолого-педагогічних умов активізації пізнавальної діяльності студентів соціономічних професій можемо віднести створення таких навчальних ситуацій, які б:

- стимулювали пізнавальну мотивацію студента та розвивали його самостійність;
- активізували творче мислення студента на пошукову діяльність та сприяли використанню евристичних й креативних методів пізнання;
- забезпечували позитивний емоційний вплив та розвивали розумово-емоційну чутливість студента;
- призводили до усвідомлення особистісної значущості щодо майбутньої професійної діяльності;

– формували комунікативну компетентність студента і ряд інших компетентностей майбутньої професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Іваненко Ю. В. Технологія формування пізнавальної активності студентів у начальній діяльності. *Scientific collection «Interconf»*. № 49, 2021. С. 321–328.
2. Кузан Г. Професійна підготовка фахівців соціономічних професій у вимірі сучасних вимог і реалій. *Молодь і ринок*. № 10 (165), 2018. С. 68–73.
3. Мойсеєнко Р. М. Активізація пізнавальної діяльності майбутніх фахівців засобами активних методів навчання в умовах університетської освіти. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія: Педагогічні науки. 2017. Вип. 159. С. 97–103.

Федорчук Віктор,
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи,
психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської,
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський, Україна
vmfedorchuk@ukr.net

Комарніцька Людмила,
член-кореспондент НАНВО України,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи,
психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської,
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»,
м. Кам'янець-Подільський, Україна
kob-1974@ukr.net

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ПОСТІЙНОГО СТРЕСУ

Постановка проблеми. Проблема виживання суспільства в умовах війни, яку розв'язала Росія проти нашої держави, стала надзвичайно актуальною. Мільйони постраждалих людей, сім'ї та цілі громади, які втратили домівки, близьких, розлучених зі своїми сім'ями, стали свідками знуцання, пограбування, насильства, руйнування та смерті. Життя населення нашої держави проходить у екстремальних та стресових умовах, а це призводить до виснаження його психіки та посттравматичних розладів. Виходом із цієї ситуації є психологічне забезпечення резильєнтності суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психологічній науці ознайомлення з ключовим поняттям «резильєнтність» викликає низку запитань,